

De Heks van Aalst

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK – Contich

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat deze uitgave reeds aan Nr 325 is en veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

300. 't Portiertje van Roeselare — 301. De Kleine Tooneel-
speelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in
Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. —
306. De Wonderbare Redding. — 307. Naar Congo. — 308
De Vrienden der Slaven. — 309. Fiere Margriet van Leuven.
310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. —
312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Tee-
kens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan.
— 316. De Heks van de Moeren. — 317. De Boschwachter
van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De
Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het
Gezint van den Visscher. — 322. De Wilde Cow-Boy. — 323.
Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen.
— 325. Kerstmis in de Sneeuw.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert Baesrode.



DE HEKS VAN AALST

A. HANS

I. Inleiding

In «De heks van Aalst», bracht A. Hans een boeiend verhaal uit de tijd van de bende van Jan de Lichte.

Met het vervolg «Oprechtheid beloond» werd het door ons tot een enkel verhaal samengesmolten en bewerkt.

De bende van Jan de Lichte teisterde 1746-1747 de streek van Affligem-Aalst tot Oudenaarde. Het was dan een beroerde tijd voor ons land. De Franse legers van Lodewijk XV bezetten tijdelijk de Oostenrijke Nederlanden. Een aanzienlijk deel van de bevolking leefde in de grootste ellende; op het platteland heerste onveiligheid en werd er geroofd en vermoord.

A. Hans schreef hierover twee uitstekende volksboeken: «Jan de Lichte en zijn zwarte roversbende» (1908) en «Het spook van de Wolvenburg» (1922). Het eerste werk verscheen onder de schuilnaam Hans van Horenbeek.

Het loont de moeite deze twee gedocumenteerde romans te vergelijken met het bekende werk «De bende van Jan de Lichte» van Louis Paul Boon.

A. Hans komt geenszins verminderd uit de vergelijking. A. Hans kende grondig de geschiedenis van de beruchte roverskapitein en van de gruwelijke rechtspleging omstreeks het midden van de 18de eeuw.

Dit blijkt ook in «De heks van Aalst». Tot een goede tweehonderd jaar geleden werden in Vlaanderen heksen vervolgd en verbrand. Het is de verguisde keizer Jozef II geweest, die in onze gewesten definitief een einde stelde aan heksenjacht, foltering en vervolging van zigeuners.

Men mag aannemen dat van de middeleeuwen tot de 18de eeuw honderdduizenden heksen, tovenaars en ketters in West-Europa gefolterd en verbrand zijn geworden.

II. Castilla, de Djypte

Een half uur van het dorpsplein te Burst, nabij een dicht bos, stond het huisje van Neel Bolle, een landarbeider, die zijn schamele kost bij de boeren verdiende. Hij woonde daar alleen met zijn twintigjarige dochter Castilla. Tien jaar geleden waren ze hier gekomen, niemand wist eigenlijk van waar. Neel Bolle en Castilla spraken weinig met de geburen.

Castilla deed het huishouden, zorgde voor de geit en bewerkte het stukje land, dat bij het huisje behoorde. Ook spon ze voor grote hoeven. En nog vond ze tijd, om arme zieken te verplegen, want, was ze zwijgzaam tot de burens, ze kende goed de hutten, waar gebrekkigen en zieken woonden.

Op een avond kwam ze weer van een zieke en vlug stapte ze door het bos. Ze verweet zich zelf, dat ze onvoorzichtig handelde, door zo laat door het woud te gaan. In het jaar 1747, speelden de Fransen baas in ons land, dat ze in een van hun oorlogen bezet hadden. En van de algemene verwarring maakte allerlei gespuis gebruik om te moorden. 't Was de geduchte bende van de snode Jan De Lichte. Deze kapitein op de wijk Bouchout, bij Velzeke geboren, had als knaap reeds te midden van allerlei onbeschaafd, ruw en diefachtig volk geleefd. Door zijn sluwheid en durf kreeg hij macht over allerlei ongunstig volk, en in het gehele land van Aalst verspreidde hij schrik en angst.

Geen wonder dus dat Castilla zich ongerust gevoelde in de reeds donkere dreven. 't Was in 't begin van november. Maar Castilla bereikte veilig haar huisje. Er blonk licht door de verweerde ruitjes.

— Vader is al thuis, dacht Castilla. Hij zal ontevreden zijn, dat ik zo laat ben.

Ze trad binnen.

— Goede avond, vader, groette ze.

— Uw goede avond stilt mijn honger niet, bromde Neel Bolle, die er al oud uitzag. Ik heb heel de dag gedorst bij boer Vlassers en zijn gierige vrouw heeft me afgescheept met een bord pap, waarin meer water was dan melk, en als ik dan thuis kom, moet ik het vuur zelf aanmaken en kan ik mijn maag laten rammelen.

— Ik ben bij vrouw Michiels geweest... Ze is ziek en haar man is altijd weg. Er is daar alleen een meisje van zes jaar om haar op te passen...

— Ieder moet maar voor zich zelf zorgen. Met ons hebben ze ook geen medelijden. Ik sta daar een hele dag te dorsen voor zes armzalige stuivers en dan durft de boer me nog verwijten, dat ik te traag werk!

— Dadelijk kun je eten, vader, zei Castilla vriendelijk.

— Zwart brood met een dun laagje vet...

— Kom, kom, we zijn altijd tevreden geweest, vader!

Castilla smoorde een zucht. Ze begreep niet, wat er vader in de laatste tijd scheelde. Sedert enige weken was hij zo lastig en mopperde hij over zijn lot. Hij kon ook lang in gepeinzen verzonken zitten.

Castilla bereidde het avondmaal. Ze had nog veel te doen in huis en in het stalletje. En daarna ronkte vrolijk het spinnewiel. Vader zat weer in gepeinzen.

— Waar tobt hij toch zo over? dacht Castilla.

Ze durfde het hem niet meer te vragen, want ze wist, dat ze een snauw tot antwoord zou krijgen.

En vroeger was vader zo minzaam en hartelijk. Nu zat hij weer somber bij de haard, rookte uit een stenen pijpje en keek in de vlammen.

— Wij gaan slapen, zei Neel Bolle eindelijk.

— Laat mij nog maar wat opblijven, vader, sprak de dochter. Ik zou gaarne dit vlas afspinnen.

— Neen, neen... je hoeft je niet dood te werken voor de vrekkige boeren... Vooruit, naar boven!

— Je bent toch niet kwaad op mij...

— Waarom zou ik kwaad zijn! 't Is uit goedheid, dat ik je naar bed jaag.

— Dan zullen we ons avondgebed opzeggen...

Castilla wenste haar vader goede rust en besteedde het laddertje naar haar schamel, maar zindelijk kamertje. Ze viel niet gauw in slaap. Ze dacht aan de kranke vrouw, die ze bezocht had. 't Was zo armoedig in de lemen hut van Michiels. En de man zwierf rond. Hij bekommerde zich niet om zijn vrouw.

Castilla vond het onbarmhartig en laf van hem. Ze hoorde nog gerucht beneden. Vader was met de haard bezig. Waarom bleef hij nog op, nadat hij haar zo haastig naar bed gestuurd had? Maar Castilla verbaasde zich nog meer. Er werd geklopt en vader liet iemand binnen.

— Goede avond! Ha, 't is hier beter dan buiten! sprak die persoon. Ze kende de stem.

— 't Is Michiels, mompelde zij. Wat komt hij doen? Och, zou zijn vrouw erger geworden zijn... en vraagt ze naar mij?

Castilla hield zich klaar om haar bed te verlaten, doch vader riep haar niet. Nog eens werd er geklopt... En opnieuw hoorde ze een avondgroet.

Wat betekende dit alles? Had vader dit bezoek verwacht en haar daarom naar bed gestuurd? Mocht zij niet weten, wat er beneden verhandeld werd?

Eensklaps voelde Castilla zich beklemd. Ze kon het niet uithouden in bed. Ze moest weten, waarover vader met die ongewone bezoekers sprak. Stil stond het meisje op, en opende ze de deur van haar kamertje. En scherp luisterde ze toe.

— Je bent wel stom om je voor enige stuivers zo af te sloven. De boeren hebben ons genoeg uitgebuit en als wij bij hen stelen, nemen we maar terug, wat zij van ons gepakt hebben.

Het was Michiels, die deze zonderlinge redenering hield.

— 't Is goed dienen onder Jan De Lichte, vervolgde hij. We hebben een plezierig leventje... Eten en drinken en een spaarpotje vergaren om, als het nood doet, naar de vreemde te vertrekken en er zonder werken lustig te leven.

Castilla beefde over geheel haar lichaam. Michiels en zeker ook die andere bezoeker behoorden tot de bende van Jan De Lichte en kwamen haar vader overhalen er zich ook bij te voegen. En vader ontving hen en luisterde... En nu begreep Castilla vaders houding van de laatste tijd, en ook zijn gemopper over zijn lot en zijn ontevredenheid.

— Jij kunt veel verdienen, vervolgde Michiels. Je dochter staat bekend als een braaf meisje. En niemand zal haar ooit wantrouwen. Ze kan goed op bespieding uitgaan en nieuws verzamelen over boeren, die leveringen gedaan en geld ontvangen hebben; over de hofsteden, met hoevelen men daar is en al zo meer. Ze spint voor veel hofsteden. Wel, ze zou daar kunnen in huis spinnen en er overnachten, als ze dat vraagt en voor ons de deur openen, de waakhond vergif geven en allerlei diensten bewijzen.

Castilla beefde van verontwaardiging. Wat dacht Michiels wel van haar, de lafaard, die zijn vrouw alleen liet liggen afgemat en ziek. Hij vertelde, dat hij lekker at en dronk en geld verzamelde. Maar vrouw en kind leden bittere armoede en waren blij geweest met het kannetje melk en het brood, vanmiddag door Castilla gebracht. En meende die kerel nu werkelijk, dat zij een handlangster van de bende zou worden.

Ze had zin om naar beneden te gaan en Michiels en zijn maat hun gemeenheid te verwijten en vader te vragen, ze dan buiten te jagen. Maar vader ontving hen. Hij had ze toegelaten hier te komen. En hij zou nu driftig en woedend kunnen worden over haar inmenging. Ze moest morgen met hem praten...

Castilla bleef luisteren. Michiels somde al de voordelen op van het roversbestaan. Hij lachte met de overheid. Deze had immers niets te vertellen. De Franse officieren waren de baas en hadden het te druk met de oorlogszaken, om de bende van Jan De Lichte lastig te vallen. Ze

stalen zelf; ze noemden dat schatting heffen, rekwireren, inkwartiering of hoe dan ook, maar 't was eveneens roven.

— Mogen we aan de kapitein zeggen, dat je mee doet? vroeg eindelijk Michiels.

— Ik moet er nog eens over peinzen, antwoordde Neel Bolle. 't Is waar, de boeren buiten ons uit. Ze worden rijk op ons werk en ons zweet.... En we mogen pakken, wat we niet krijgen.

— O, hoe kan vader zo spreken! dacht Castilla, die deze woorden duidelijk verstond.

— Ik moet eerst mijn dochter overtuigen, dat we recht hebben op een beter leven, hernam Neel Bolle.

— Je bent toch zeker wel baas over haar, merkte Michiels op. Ze moet je gehoorzamen en, als ze eerst weigert, leer je ze het met een flink pak slaag. Ware mijn vrouw zo ziek niet, ze zou ook marcheren, geloof me. Dan moest ze gestolen goed gaan verkopen naar Gent en Brussel. Aarzel niet meer, Bolle. Je kunt op korte tijd rijk worden... En dan verhuizen we. 't Is mij gelijk, waar ik woon, als ik maar niet moet werken en goed eten en drinken heb.

— Ja, zo is het, beaamde de ander, wiens stem het meisje niet herkende.

De twee kerels vertrokken, nadat Bolle nog eens herhaald had, dat hij over de zaak wilde nadenken.

Castilla hoorde vader de deur grendelen.

— O, ik moet nu nog met hem spreken, besloot Castilla.

Ze kleedde zich wat, en met bonzend hart, daalde ze de ladder af. Verschrikt staarde Neel Bolle haar aan.

— Slaap je nog niet? stamelde hij.

— Och, vader... wie zijn er nu hier geweest? vroeg de dochter.

— Heb jij ons afgeluisterd?

— Ja, en het is maar best dat ik niet sliep.

— Je hebt vals gedaan! riep Bolle nijdig uit.

— Vader, ben ik ooit vals geweest?

— Je moet je met mijn zaken niet bemoeien.

— Ik denk aan moeder... Zij was van de Djypten (zigeuners) weg gegaan, toen werd ze christelijk. Men verweet haar volk van diefstal te leven. Ze heeft het me dikwijls verteld. Ze trouwde met je en ze was zo gelukkig... Jij hebt moeder met mij zo liefdevol verpleegd, toen ze ziek lag. En moeder vroeg mij, om altijd goed voor je te zorgen... We zijn hier komen wonen, omdat ginder te Zellik bij Asse en Brussel de Djypten ons dikwijls lastig vielen... En nu ontvang jij rovers van Jan De Lichte in huis!

De toorn was al gevallen bij Neel Bolle, die zijn goede vrouw zo lief had gehad.

— De boeren buiten ons uit, zei hij.

— 'k Weet het, vader. Er zijn bij hen hardvochtige mensen... Maar dat mag geen reden zijn, om er te stelen. Och, 't zijn praatjes van die gemene Michiels. Een maand geleden braken de rovers in bij de weduwe Wittebolle, te Mere, een vrouw, die zoveel armen helpt. Ze hebben haar geslagen. Zij was toch geen vrekkelig mens. En ze hebben de rentenier Lansens te Borsbeke met de voeten in het vuur geduwd, om hem te dwingen zijn geld te wijzen... Lansens is toch geen vrek... Praatjes om hun misdaden te verschonen.

Michiels is een luiaard en een lafaard. Hij ziet naar zijn zieke vrouw niet om. En die vent wil je in de bende brengen. Ik zou moeten spioneren, huichelen bij de mensen, die me werk geven, ze bedriegen, 's nachts de rovers binnen laten... Och, zulk kwaad bedrijven! 'k Spreek nog niet over de straf van de overheid. Maar 'k zou nooit meer durven bidden, en mij schamen voor God en al zijn heiligen. Vader, je zinnen zijn verdoold! Jij kunt niet oneerlijk worden. Na de eerste diefstal zou je hart branden van wroeging... Luister toch niet naar die slechte mensen!

— Je hebt gelijk... 't Kan niet zijn, neen, 't kan niet zijn! riep Neel Bolle uit. Mijn zinnen waren verdoold... Morgen zal ik aan Michiels zeggen, dat hij me niet meer lastig moet vallen. Och, je bent een braaf kind... je hebt gelijk... moeder was zo vroom, zo braaf... Ga maar slapen, Castilla. Je vader zal eerlijk blijven...

Enige weken geleden begon Michiels over dat stelen, eerst heel voorzichtig en sluw. Hij bracht opstandige gevoelens bij mij tegen de rijke boeren, en ik luisterde... De baas, waar ik werkte, had me juist uitgescholden en ik was verbitterd... En zo bracht hij mijn zinnen op dool. Ik zat over dat alles te peinzen en te dubben en je hebt het wel bemerkt... Ik voelde, dat het niet mocht zijn en toch begoochelde ik me zelf, maar, mijn grote dochter, je trekt de blinddoek van voor mijn ogen. Ga maar rustig slapen... Je vader zal eerlijk blijven en meer aan moeder peinzen, dan ik in de laatste tijd deed.

Bolle pinkte een traan weg. Castilla kuste haar vader en keerde naar haar kamertje terug. En lang nog dacht ze na wat haar verder te doen stond om vader van de rovers weg te houden.

* * *

Castilla stapelde hout op, dat ze in het bos gesprokkeld had. Ze was blijgemoed. Ze wist, dat vader alle kontakt met Michiels had verbroken.

Plots keek ze op. Er naderde een ruiter. Hij kwam hierheen. En nu herkende ze hem. 't Was baron van Looteram, die een kasteel bewoonde en veel macht had in de streek. Hij bezat talrijke hoeven en uitgestrekte landerijen. Hij werd niet bemind, doch sterk gevreesd. Verwonderd vroeg Castilla zich af wat de edelman hier kwam doen. Een knecht reed achter hem en nam het paard bij de teugel, toen zijn meester afsteeg. Baron van Looteram stapte naar de hut en bekeek haar doordringend van het hoofd tot de voeten.

— Dag meisje, groette hij.

— Dag mijnheer de baron, antwoordde Castilla wat bedeesd.

— Luister eens, vervolgde de kasteelheer; de barones heeft een nieuwe meid nodig, geen domme, lompe kwante, zoals de meeste jonge dochters zijn, maar één met manieren. En ik weet, dat jij beter bent dan de anderen. Je zult dus op het kasteel komen dienen. De baron sprak op de toon die hij altijd aansloeg tegen zijn pachters.

— Ik kan niet op het kasteel komen dienen, antwoordde Castilla dadelijk. 'k Moet vader helpen. Hij zou anders geheel alleen zijn.

— En wat geeft dat! Hij kan zijn potje zelf wel koken. Dat is gauw genoeg gereed... Je zult het op het kasteel veel beter hebben dan in dit vuile hok...

Castilla wist wel, dat de baron de arme lieden verachtte. Zij had ook haar fierheid.

— Ons huis is niet vuil, wedervoer ze.

— O, ik geloof wel, dat je kuist en schuurt, maar die hut lijkt toch meer op een varkensstal dan op een woning. Op het kasteel krijg je een goede kamer en betere kleren en lekker eten en drinken. En dan nog loon. De barones is je goed gezind. Ze weet, dat jij beschaafder bent dan de lompe deernen in 't ronde. Je bent mooi... Als je doet wat ik van je verlang mag je nog altijd een kleine beloning verwachten.

— Och, baron, ik ben zeer tevreden en gelukkig bij vader... ik heb niets te kort. En vader kan me niet missen.

— Als ik nu zeg, dat je moet komen! Ik wil al die praatjes niet horen...

— Mijnheer de baron, wij zijn vrije mensen, sprak Castilla waardig.

— Kijk niet zo brutaal met die donkere ogen... Je lijkt wel een Djypt... Ik verwacht je morgen op het kasteel!

— En ik zal niet komen!

— Zo heeft nog niemand mij toegesproken! Je bent onbeschoft.

— Neen, maar u zijt dat, mijnheer de baron, beweerde Castilla verontwaardigd over die behandeling.

— Jij durft veel zeggen, deerne! Je valt me tegen... Mevrouw sprak zoveel goed over je!

— Ik heb u niets miszegd... ik herhaal, dat wij vrije mensen zijn, al hebben we geen rijkdom!

— Wat een brutaliteit! Pas op als je me waarlijk kwaad maakt! Indien ik de boeren verbied, je vader werk te geven, kun je van honger sterven... Bezin je, deerne! Je moest beter begrijpen, hoe je een baron aanspreken moet!

— En wat doet u! U noemt ons huis een vuile varkensstal...

— Je verbeeldt je zeker een prinses te zijn!, raasde de heer van Looteram.

— O neen... ik ben de dochter van een werkmans, maar toch heb ik mijn fierheid, zowel als u, mijnheer de baron...

— Zwijg! Morgen op het kasteel of anders zul je ondervinden, dat ik gehoorzaam wil worden. Zo heeft me nog niemand toegesnuwd.

— En ik zal morgen niet op het kasteel komen! verzekerde Castilla.

— Dan vind ik je en zul je nog tranen schreien! Wat een brutaliteit! En men zei ons, dat je zieken verpleegt en een christelijk, braaf meisje was! Morgen op het kasteel... bedenk je wel, deerne... Pas op!

De baron verwijderde zich en reed met zijn knecht heen.

— Wat een tiran! dacht Castilla. Hij denkt zeker, dat ik een slavin ben! Om zijn vrouw te dienen en hem te behagen, zou ik mijn brave vader aan zijn lot moeten overlaten.

Eensklaps trad uit een bosje een man. Het was Michiels. Castilla schrok.

— Ik heb alles gehoord, zei Michiels. Ja, ja, ik kan ook voor luistervink spelen, zoals jij eens gedaan hebt...

— Al maar goed, dat ik het hoorde, hoe je vader in de bende wilde halen.

— Pas op... spreek niet over de bende... Er zijn er al meer geheimzinnig verdwenen, die te veel van ons wisten en hun mond niet konden houden. Dan hebben we geen medelijden. We letten op je... O wat ben je dom! Je ondervindt nu, hoe de rijke lieden ons behandelen, zoals die baron deed.

— Ze zijn niet allemaal zo.

— Veel toch! En wij hebben het recht ze te bevechten.

— Door te stelen en te moorden?

— Och dwaas schepsel! Bestelen zij ons niet?

Als je niet naar 't kasteel gaat, zal de baron maken dat je vader geen werk meer vindt. En dan kun je van armoede naar elders trekken.

— Ik wil eerlijk blijven, Michiels.

— En arm?

— Ja, liever arm dan een dievegge!

— Als je wilt, doet je vader mee. Je hebt hem omgeklapt en ik neem je dat erg kwalijk!

— Kom liever zelf tot inkeer! Je bent toch ook van treffelijke afkomst...

— Geen sermoentjes, Castilla... Ik kwam eens met je klappen, toen ik juist de baron zag. 'k Dook me weg en ik hoorde alles. Je weet nu hoe die vent zich aanstelt.

— Och, ik ben niet bang van hem. En Michiels je bent niet beter dan hij. Je laat je vrouw dagen en nachten alleen liggen, ziek als ze is. En je kindje zit er eenzaam bij. Er is armoede bij jou...

— 't Is haar eigen schuld. Ze wil niets van mij aannemen.

— Omdat het gestolen is. Ze heeft gelijk. Maar het is je plicht eerlijk te werken.

— Jij moet je met mijn zaken niet moeien!

— En jij je niet met de mijne! Laat me gerust. Nooit zal ik oneerlijk zijn. En reken niet meer op vader. Ga nu heen... ik spreek niet langer met een rover.

— Je moet zwijgen!

Michiels maakte een dreigend gebaar, maar Castilla greep een knuppel uit de houtstapel en riep uit:

— Let op kerel! Ik kan me verdedigen! Je bent een verachtelijke lafaard...

— En jij een zwarte Djypte! Zo noemde de baron je... 'k Zal je vinden... Nu haat ik je!

— Liever de haat dan de genegenheid van een rover uit Jan De Lichtes bende!

— Wacht maar!

En toen hij weer achter het bosje verdwenen was, balde Michiels de vuist en siste:

— Ha, Djypte... ik weet al, hoe ik je zal treffen! Je wilt niet van ons weten... jij bent te fier... je zult vernederd worden!

's Avonds vertelde Castilla aan haar vader alles van de baron.

— Je hebt hem goed geantwoord, zei Neel Bolle. Ja, hij is machtig en hij kan veel boeren verbieden mij werk te geven. Maar binnenkort verhuizen we toch. Ik vertrouw de rovers niet. Ze zullen nog trachten mij bij de bende in te lijven en tenslotte voor mijn weigering wraak nemen. We zullen in een andere streek veiliger zijn. 's Anderendaags tegen de middag verscheen de baron van Looteram weer aan de hut.

— Je bent niet op het kasteel gekomen, sprak hij.

— Dat heb ik u toch gezegd, antwoordde Castilla.

— Je had tijd om na te denken.

- O, ik behoefde er niet over te denken.
- En wat zei je vader?
- Hij gaf me volkomen gelijk.
- Ik geef je nog een kans... En weiger je, dan zorg ik dat je van armoede weg moet trekken! verzekerde de baron.
- Doe wat je wilt, maar ik word geen meid op het kasteel, hernam Castilla met kracht.
- Hoe kom je aan die vreemde naam, meisje?
- Zo heette mijn moeder.
- Dan was zij een Djypte!
- Moeder was een vrome, brave vrouw. Ze verliet de Djypten om rustig en christelijk te leven...
- Toch een Djypte! Ik dacht het al... Meisje, wees verstandig! Gehoorzaam mij... Weet dat Djypten in Vlaanderen niet mogen wonen. Zo is de wet! Ik kan je veel last aandoen... Je verdient het, want je hebt me beledigd.
- Mijn vader is een Vlaming... en je bedreigingen laten me koud! verklaarde Castilla.
- Wat een brutaliteit! Zo heeft me nog niemand toegesproken.
- Mij ook niet, zoals u dat doet, mijnheer de baron! Ha, ik ben geen slavin van het kasteel!
- Wat een opstandigheid! Jij bent een boze Djypte met valse streken en een venijnige tong.
- Baron, ga heen! Ik verbied u in ons huis te blijven! kreet Castilla verontwaardigd. Het is nu genoeg met al uw beledigingen.
- Hoor me toch, wat brutaliteit! Moet ik mijn knechten roepen en je laten afranselen, deerne!
- Snel greep het meisje de blaaspijp bij de haard.
- Ik zal me verdedigen! verzekerde ze. U bent laf, dubbel laf voor een machtige man!
- Zo een opstandigheid! raasde van Looteram, die echter verschrikt achteruit week. Mij gebieden dit hok te verlaten, me bedreigen...
- U bedreigt mij.
- Zulk een brutaliteit zal ik niet dulden, onbeschaamde feeks! Ha, wacht maar!
- Hij verliet de hut en reed heen met de knecht, die buiten bij de paarden had gestaan. Castilla zag hoe de kasteelheer nog eens omkeek en de vuist balde.
- Vader en ik verhuizen toch, mompelde het meisje. En dat zal het beste zijn.

III. Vals beschuldigd

't Was vreemd, reeds de volgende dag vertelden de mensen elkaar, dat Castilla Bolle een Djypte was. Wie had er ook zo een rare naam en zulke donkere ogen! Nu en dan trokken er Djypten door de streek en men was er bang van. Ze konden immers het kwaad verspreiden, plagen brengen onder het vee, ziekten bij de mensen.

En een paar dagen later verhaalde men, dat Castilla ook toveren kon. Vrouwen stonden er over te fluisteren aan hun deur. Nu begreep men, waarom Castilla zo dikwijls naar zieken ging... 't Was om ze krank te houden... Zo werkte de laster, eerst verspreid door Michiels en vrouwen die in de bende verheelsters waren, dan overgenomen door veel dorpelingen. Er waren echter ook velen, die Castilla verdedigden. Op een avond begaf Michiels zich naar het kasteel van baron Looteram. Hij vroeg de kasteelheer te spreken, want hij had hem iets bijzonders te zeggen. Na enig wachten werd hij bij de edelman toegelaten.

— Wat is er? vroeg deze hooghartig.

— Mijnheer de baron, sprak Michiels huichelend, ik kom tot u in mijn ongeluk en droefheid.

— Toe, toe, zwijg maar... ik geef je geen duit! snauwde de baron.

— O, ik vraag geen geld, maar recht tegen een heks, mijnheer de baron, tegen die Djypte, Castilla Bolle.

Dadelijk was de baron veel vriendelijker.

— Vertel maar, zei hij. Ik luister aandachtig.

— Mijnheer de baron, mijn vrouw is al enige tijd ziek, en ze kan maar niet genezen. En nu kwijnt ook mijn kindje... Castilla heeft ze betoverd, mijnheer de baron. Ze kwam alle dagen bij ons, zogenaamd om mijn vrouw te helpen. Ik heb ze eens afgeloerd... Ik had me verborgen achter een gordijn, en ik zag, dat ze een poeder strooide in de melk voor mijn kleine. Ze maakte toen allerlei rare tekens... Er sprong een zwarte kraai voor het venster en keek naar binnen. Als dat nu geen duivelskunsten zijn, mijnheer de baron! Indien ik naar de overheid ga, wordt er naar een mens als mij niet geluisterd, hernam Michiels. En daarom vraag ik u, mijnheer de baron, ons van de heks te verlossen. Ze zal veel mensen ongelukkig maken.

Michiels wist immers dat de baron kwaad was op Castilla. Daarom maakte hij hem die gemene leugens wijs. Hij was overtuigd dat de kasteelheer nu wel handelen zou. En de baron had macht.

— Ik zal alles onderzoeken, zei de heer van Loteram. We zullen hier geen heksen dulden.

Toen Michiels weg was, wreef de baron vergenoegd in de handen.
— Ha, Djypte, jij hebt mij durven beledigen, nu zal ik je treffen, mompelde hij. Je zult het ondervinden, wat het betekent baron van Looteram te honen. Die brutale deerne! Deze week zal ik naar Aalst gaan.

De rechters geloofden toen ook aan hekserij en vele ongelukkigen werden voor die zogenaamde misdaad gestraft.

* * *

Castilla wist nog niets van die laster en nog minder van Michiels lage handelwijze. Ze merkte wel dat sommige mensen haar niet meer groeten. Ze dacht, dat ze zich zo hielden uit vrees voor de baron, die reeds zijn vijandschap toonde. Want de boer, waar Neel Bolle werkte, had deze gezegd, dat hij voortaan kon wegblijven.

Neel had dan werk gevonden op het goed van de graaf van Liedekerke, een rechtschapen edelman.

Op zekere avond kwam vader weer thuis.

— Castilla, zei hij, we moeten van nacht op onze hoede zijn. Ik heb in 't bos iets bemerkt dat me ongerust maakt. 't Was al donker en ik hoorde stemmen. Ik verborg me achter een boom. Er kwamen vijf of zes mannen voorbij... En ik hoorde, hoe één... kapitein werd genoemd. Dat moet Jan De Lichte zijn. Michiels sprak met hem over een nieuwe verzamelplaats in het Elzenbosje. Dat is niet ver van hier.

— Meen je, dat de rovers ons kwaad zouden doen, omdat we niet in de bende willen gaan? vroeg Castilla.

— Je hebt me verteld, hoe Michiels je bedreigde... 't Zijn misschien maar woorden, doch het is voorzichtig op te passen.

Die avond schoof Neel Bolle de kast vóór de voordeur. En vóór de achterdeur legde hij een zware houtblok.

Castilla kon niet slapen. Ze lag te luisteren in haar bed. 't Was toch een akelige tijd... 't Moest tegen middernacht zijn, toen ze pratende mensen hoorde voorbijgaan. Ze merkte dat vader opstond.

Maar er gebeurde niets. 't Geluid der stemmen verdween.

Castilla ging naar beneden.

— Vader, willen we maar opblijven? vroeg ze.

— Ja... Je kunt zeker ook niet slapen? Als ik wat geld verdiend heb, zullen we naar een andere streek trekken. 't Is hier akelig. Castilla maakte vuur in de haard. Ze sluimerde dan toch op haar stoel in.

Neel Bolle keek haar medelijdend aan. Hij had gehoord, wat men van

zijn dochter durfde zeggen. Hij zou er met haar niet over spreken. Ze was zo braaf en zo medelijdend!

— Maar we vertrekken van hier, dacht Neel. Ik kan overal mijn kost verdienen. We trekken over de Dender naar het Brabantse. Wat later schoot Castilla verschrikt wakker. Eerst keek ze versuft rond.

— Ga naar bed... er zal niets meer gebeuren, zei haar vader. Castilla begaf zich naar boven en Neel legde zich ook op zijn stroleger. De nacht verliep verder rustig. Maar 's morgens hoorde Castilla al vroeg verschrikkelijk nieuws. De rovers hadden ingebroken op de Kloekhoeve tegen Erpe en de boer vermoord en zijn vrouw geweldig geslagen. Neel Bolle was nog niet naar zijn werk.

— 't Is verschrikkelijk, zei hij. En wij weten waar de rovers en moordenaars zitten. We hebben ze horen voorbijgaan. Castilla, we mogen niet langer zwijgen. Dan zouden we schuldig zijn aan nieuwe misdaden, die kunnen gepleegd worden. Ga naar Aalst, naar de Franse commandant en vertel hem, dat Jan De Lichte met zijn mannen hier in het Elzenbosje verblijft.

— Ja, vader, 't is onze plicht.

— Maar wees voorzichtig, dat Michiels er niets van merkt... Wat later begaf Castilla zich op weg naar de stad. 't Was een lange tocht. En 't duurde enige tijd, eer de Franse commandant haar ontving. Een tolk vertaalde Castilla's boodschap. De officier luisterde dan belangstellend. Hij toonde zich zeer vriendelijk.

— Jij bent een moedig meisje, zei hij. De mensen durven niet spreken uit vrees voor de rovers. Ik zal maatregelen nemen en zorgen, dat niemand ginder te weten komt dat jij mij ingelicht hebt. Anders zouden de schelmen wraak nemen.

Verlicht verliet Castilla de commandant. Op de markt zag ze baron van Looteram. Deze staarde haar aan en dan verdween hij in een zijstraat. Castilla wilde de stad verlaten. Twee schoutsknechten, zoals men toen politieagenten noemde, haalden haar in.

— Meisje, je moet eens met ons meegaan, zei één van hen. Castilla meende, dat het nog was voor haar inlichtingen en gehoorzaamde gewillig. Maar ze schrok toen ze bij de schout ook baron van Looteram zag.

— Ja, dat is ze, zei deze, tot de schout. Je ziet wel dat ze een Djypte is. De schout knikte. De baron gaf hem de hand en vertrok.

— Maar wat is er toch? vroeg Castilla ongerust.

— Daarover zullen we morgen praten, zei de schout. Nu ga je in de gevangenis onder de stadhuistoren.

— Maar ik heb niets misdaan. De baron is vals.

— Morgen, morgen, hernam de schout. Nu heb ik geen tijd. Castilla mocht niet spreken. Zij werd in de gevangenis opgesloten. En in de stad werd wat later verteld, dat een heks was aangehouden, een Djypte, die te Burst mensen en vee betoverd had.

In de gevangenis zat de arme Castilla te wenen. De baron had wraak genomen, maar Castilla wist nog niet, hoe hem dit gelukt was. Toen Neel Bolle thuis kwam, was zijn dochter er natuurlijk niet. De man meende, dat ze na haar terugkeer uit Aalst nog een zieke zou bezocht hebben. Maar het werd later en later en Castilla verscheen niet.

— Och, misschien hebben de rovers toch wraak genomen vreesde hij. Angstig ging hij telkens naar buiten. Eensklaps hoorde hij gerucht. Mensen liepen samen.

— Wat is er? vroeg Neel.

— Er zijn soldaten uit Aalst gekomen en ze hebben in het Elzenbosje rovers gevangen genomen. Michiels is er bij... Hé, ik heb het altijd gedacht, dat die vent niet eerlijk was. De soldaten komen ginder, sprak een boer.

Haastig ging Neel Bolle zien. Misschien had Castilla de weg moeten wijzen, en was ze nu bij de Fransen. De troep had fakkels mee, die een rossig licht verspreidden. Tussen de paarden stapten vier gebonden rovers. Bolle bemerkte Michiels en zijn kameraad, die ook op de bewuste avond in de hut was geweest. De twee anderen woonden ook rond Burst. Jan De Lichte was er niet bij. Bolle bemerkte evenmin zijn dochter.

Waar kon Castilla dan zijn? De ruiters trokken met de gevangenen heen.

De mensen waren tevreden. Men begon dus aan de uitroeiing der bende. Ze wisten niet, dat ze zulks te danken hadden aan een dapper meisje, door velen een heks genoemd.

Baron van Looteram was ook komen kijken. De lafaard had nooit iets tegen de rovers durven ondernemen, maar wel vals een onschuldige in de kerker doen opsluiten.

Hij zag nu Neel Bolle, en ging bij hem.

— Je dochter zal nu wel berouw hebben over haar weigering om op het kasteel te komen dienen, zei hij. Zo een brutale heks! Ik zag ze vannamiddag te Aalst door schoutsknechten opleiden.

Neel Bolle ontstelde geweldig.

— Is Castilla aangehouden? vroeg hij.

— Ja... Denk je, dat ze ongestraft mensen en vee mag betoveren!

— Dat deed mijn kind niet. O, u hebt ze aangeklaagd...

— Dat was mijn plicht...

- Uit wraak, omdat ze niet bij u wilde dienen en u terwille zijn.
- Ze is een Djypte en een toverheks!
- O, hoe slecht van u; hoe laf!
- Wil je zwijgen?
- Neen, baron, ik zwijg niet! God zal u oordelen... U hebt vals gehandeld.
- Wat een brutaliteit!
- De waarheid! Maar ik ga naar Aalst... ik zal mijn kind verdedigen...
- Binnenkort zal ze als heks verbrand worden en ze verdient het, hoonde de baron.
- Mijn dochter verbranden! O, zeg dat niet! kermde Bolle. U hebt haar vals beticht!
- Let op je woorden, kerel! Er zijn klachten bij mij ingekomen over haar heksentoeren...

De baron verwijderde zich. Bolle kermde van wanhoop. Hij begaf zich dadelijk op weg naar Aalst. Zijn dochter veroordelen als heks en ze verbranden! Zijn braaf kind, dat zieken verpleegde!

Bolle kwam aan de stad. Maar Aalst had toen nog poorten en die waren nu gesloten. De vader vroeg de wacht om binnen te mogen. Hij had geen paspoort. En hij moest buiten blijven. Angstig liep hij heen en weer, in duisternis en koude, uren lang. Wat viel die nacht hem lang. 's Morgens was hij de eerste die door de poort ging. Hij vroeg, waar de gevangenis was. Het somber gebouw stond daar gesloten. Bolle klopte op de poort. Een slaperige cipier opende een venstertje.

- Wat wil je, lawaaimaker? vroeg hij.
- Mijn dochter is hier... een meisje van Burst...
- O, die heks!
- Ze is geen heks... O, laat mij bij haar!
- Geen denken aan, kerel! Scheer je weg... Ga straks naar de schout. Het venstertje klapte dicht. Bolle sukkelde naar het gebouw van de schout. Hij moest er uren wachten. En toen de schout eindelijk verscheen, en hoorde wie Bolle was, snauwde hij hem toe:
- De heksenmeesters zullen het onderzoek doen... En jij mag nu je dochter niet zien... Laat mij gerust!

Bolle smeekte om barmhartigheid, maar een schoutsknecht stak hem buiten. Toen besloot de arme vader naar de Franse commandant te gaan. Castilla was toch bij hem geweest en had het recht gediend.

Castilla had een vreselijke nacht doorgebracht. Schoutsknechten kwamen haar halen. Ze werd voor twee rechters geleid, de zogenaamde heksenmeesters, die over toverij moesten oordelen.

— Heren, ik ben geen heks! riep Castilla uit. Baron van Looteram beschuldigt mij vals, omdat ik bij hem niet wilde dienen.

— Zwijg! gebod één der rechters. Antwoord alleen op mijn vragen! Castilla moest zeggen, hoe ze heette, hoe oud ze was, wie haar vader was, waar ze woonde... Een schrijver tekende dat alles op. Eén der rechters las dan een lijst beschuldigingen voor, door baron van Looteram verzameld. Castilla zei, dat ze nooit poeder in melk of water gestrooid of vreemde tekens gemaakt had.

Op bevel van de rechters werd Castilla door een vrouw ontkleed. Ze moest uitgestrekt op een tafel liggen terwijl de heksenmeesters naar vermeende duivelsvlekken op haar lichaam zochten. Ze staken met lange spelden in enkele geboortevlekken. Het arme meisje gilte het uit van pijn en schaamte. Dan werd ze op een grote weegschaal gewogen. Men meende, dat heksen een lichter gewicht hadden dan gewone mensen.

— We zullen de pijniger laten komen, zei één der heksenmeesters. Castilla huiverde. Ze begreep, dat men haar wreed zou folteren om haar te doen bekennen, dat ze een heks was.

— Heren, ik ben onschuldig! riep ze uit. Och, geloof mij! Ik heb geen kwaad gedaan. Het is een wraak van baron van Looteram.

Maar de rechters wilden niet naar haar luisteren. Ze wachtten op de beul en zijn knechten.

Deze kwamen.

— Leid dit meisje naar de folterkamer! beval één der heksenmeesters.

— Och, heb medelijden! smeekte Castilla. God weet dat ik onschuldig ben.

Maar de beulsknechten tilden haar op. Eensklaps werd de deur opengeworpen. En de Franse commandant stormde binnen.

— Ezels! schreeuwde hij tot de heksenmeesters. Jullie laten rovers in de stad hun buit verkopen en laf nemen jullie dit meisje gevangen op klacht van een valse, hoogmoedige baron!

— Vader! kreet Castilla.

Neel Bolle volgde de commandant.

— Castilla! snikte de vader. Och, hebben ze je al durven pijnigen?

— Ze willen het doen, vader, maar ik schaam me zo.

De heksenmeesters verontschuldigten zich. Ze schenen onthutst. De commandant was de grote meester in de stad en in de omtrek.

— Dit meisje een heks! voer de officier voort. Zij heeft zich dapperder gedragen dan al de overheden hier, die niet tegen de rovers optreden, maar dit werk aan mijn soldaten overlaten. Jullie luisteren naar een laffe baron...

Castilla kleepte zich. Ze was gered. Haar vader was bij de commandant toegelaten geworden en had alles verteld. En nu kwam de officier Castilla bevrijden.

Met haar vader ging ze heen. En de heks van Aalst, zoals men haar reeds noemde, was nu veilig.

— Blijf in de stad, tot de hele bende gevangen is, zei de commandant. Anders nemen de schelmen nog wraak.

Bolle ging om zijn geit en enige noodzakelijke dingen, en met zijn dochter mocht hij een paar kamers betrekken van het grote commandantsgebouw aan de Pontstraat.

De Franse officier koesterde belangstelling voor Castilla. Zij werd zijn beschermeling en het meisje vergat ook niet dat hij haar van de foltering gered had.

De baron kwam naar Aalst, maar vernam van de schout, wat er gebeurd was en haastig keerde hij naar Burst terug. De lafaard vreesde de commandant.

IV. Oprechtheid beloond

Castilla Bolle stond even buiten Aalst op de zandbaan naar Mere. Het was een grauwe novemberdag van het jaar 1747. Haar vader was gisteren naar Burst gegaan en had voor de middag terug moeten zijn. En nu was het al drie uur. Castilla voelde zich ongerust. Het was zulk een akelige tijd. De Fransen, die toen ons land bezet hielden, maakten jacht op de roversbende van Jan De Lichte. En in de vlucht om aan de vervolgers te ontkomen, zwierf er allerlei gespuis langs de wegen.

Twee boeren, die aan een hoeve stonden, keken naar Castilla.

— Peer, is dat niet de heks van Aalst? vroeg de een aan de ander.

— Een heks? Zwijg toch Karel! Dat meisje verdient ons aller dank.

— Maar ze is toch aangehouden geworden door de schoutsknechten.

— En weer losgelaten.

— Door de Franse commandant van Aalst heb ik gehoord, zei Karel.

— Welnu, toen is die Franse commandant zeer rechtvaardig geweest, beweerde Peer. Ik ken het fijne van 't geval. Twee deugnieten hebben dat meisje ongelukkig willen maken. De ene was baron van Looteram, een verwaande, onbarmhartige kasteelheer. Die wilde, dat dit meisje bij zijn vrouw kwam dienen. Maar ze weigerde, omdat ze voor haar vader moest zorgen en de bedoelingen van de baron door had. Ze heeft

geen moeder meer. De baron was kwaad. Dat meisje zei hem oprecht haar mening, dat ze een vrij mens was en geen slavin van 't kasteel. En ze had gelijk. De baron kon dat niet verdragen. En ze had nog een vijand; een boerenwerkmans van Burst, zekere Michiels, die echter tot de bende van Jan De Lichte behoorde. Hij wilde dat meisje en haar vader ook bij de roverstroep inlijven. Ze weigerde, want ze zijn brave, eerlijke mensen. En om zich te wreken, ging die Michiels bij baron van Looteram klagen, dat het meisje een heks was en zijn vrouw en kind ziek had gemaakt. De deugniet vertelde overal die leugens, en ge weet, hoe gemakkelijk de mensen dan klappen. De baron was blij het meisje nu in 't ongeluk te kunnen brengen. Zulke heren hebben veel invloed bij de overheid. De baron kwam naar de schout van Aalst en kloeg het meisje aan als heks. En ze werd aangehouden. Haar vader ging toen naar de Franse commandant. Het meisje had een dag te voren juist een grote dienst bewezen, en de commandant verteld, waar er rovers bijeenkwamen, in het Elzenbosje te Burst. Er zijn er veel, die rovers kennen, maar niet durven spreken uit vrees voor wraak, van dat slecht volk.

Het meisje durfde het wel. De commandant zond soldaten uit en deze hielden rovers aan. En de commandant nam toen allerlei maatregelen om de bende uit te roeien.

De klopjacht is nu begonnen en de commandant wist dat dit meisje eerlijk en moedig was. En hij haalde haar uit de handen van de heksenmeesters. 't Was juist bijtijds, want die strenge heren wilden haar laten pijnigen om ze te doen bekennen. Ze verblijft nu met haar vader in de stad, in het gebouw van de commandant. Moesten die twee naar Burst weergekeerd zijn, Jan De Lichte had ze wel doen vermoorden. Zo vertelde Peer en het was de waarheid over Castilla Bolle.

— Maar Peer, ze is toch een Djypte, hernam Karel.

— Haar moeder was een Djypte en van haar heeft ze die donkere ogen. Maar de moeder had het Djyptenvolk verlaten om christelijk te worden en ze trouwde met een Vlaming. Dat meisje is vroom en treffelijk. Ze hielp veel gebrekkigen en zieken te Burst en zo ook de vrouw van die Michiels, een laffe kerel! Michiels keek naar zijn vrouw en kind niet om, en zwierf met de rovers mee. Maar nu zit hij vast. De commandant heeft alles onderzocht en Michiels moest bekennen dat hij het meisje vals had beticht.

— Dan moesten ze die baron van Looteram ook straffen.

— Wie weet, wat er nog gebeurt! Alhoewel, aan een baron raakt men niet zo gemakkelijk.

Castilla Bolle was de weg een eind opgewandeld. Maar ze mocht zich

niet verder wagen, want de streek werd al spoedig eenzaam en ze wist het, dat de rovers haar haatten en wraak zouden nemen, indien ze de gelegenheid kregen.

— Och, als er maar niets met vader gebeurd is! zei ze angstig. Hij was naar Burst gegaan, waar immers hun huisje stond, om 't één en ander te halen. Castilla had hem nog gesmeekt in de stad te blijven. Maar Neel Bolle, haar vader, kende geen vrees, en beloofde voorzichtig te zijn. En nu was hij nog niet terug...

Castilla keerde terug.

— God, bescherm vader, bad ze.

Wat later hoorde ze gerucht. Ze keek om. Er kwam ginds een groep ruiters. Het waren Franse soldaten. Nu moest Castilla niet bang meer zijn. Ze wachtte. De soldaten werden omstuwd door mensen uit de streek, nieuwsgierigen, maar ook wenende vrouwen met haveloze kinderen. Deze vrouwen en kinderen waren familieleden van gevangen rovers, die zwaar geketend tussen de paarden stapten, en naar de stad geleid werden.

Plots bemerkte Castilla bij het volk haar vader. Ze voelde nu grote vreugde en haastig ging ze bij hem.

— Ha, dag, Castilla, zei Neel Bolle. Jij bent zeker ongerust geweest?

— O ja, vader!

— Ik kon niet eer komen... De wegen waren tot twee uur afgesloten door Franse soldaten, die een klopjacht hielden. Ze hebben weer veertien rovers aangehouden. Maar Jan De Lichte is er niet bij... En er lopen er nog veel met hem.

De meeste gevangenen keken somber, beducht nu voor hun lot. Vrouwen jammerden en beweerden dat hun man of zoon onschuldig was.

Een andere vrouw, Belle geheten, kwam bij Castilla, die haar goed kende. Belle was een bedelares en had dikwijls van Bolles dochter een aalmoes gekregen.

— Castilla, kloeg Belle, de soldaten hebben mijn Sies ook gevangen genomen; zie de sukkelaar daar gaan. Hij is nooit bij de bende geweest. 'k Weet wel, dat hij te veel langs de wegen doolde, maar hij leunde en was geen dief. O, ik heb gehoord, dat jij veel kunt bekomen van de opperbaas van de soldaten. Spreek toch voor mijn man en God zal het je lonen.

Castilla voelde medelijden met Belle, die te oud was om te werken en alleen door bedelarij haar kost had kunnen verzamelen. Ze kon niet geloven, dat Sies, haar man, tot de bende behoord had. Er werden in een klopjacht wel meer onschuldigen opgedreven en meegeleid.

— Belle, de commandant zal alles eerlijk onderzoeken, sprak ze. Heb maar moed.

— O, spreek jij voor Sies. De vent zal het besterven in de gevangenis. Castilla beloofde een goed woordje te doen.

Aan de stad werd het volk teruggedreven. Het mocht niet binnen. Maar Castilla en haar vader hadden een paspoort.

Een ruwe vrouw kwam voor het meisje staan.

— Jij hebt ons volk verraden! schreeuwde de feeks. Ik zou je kunnen dood slaan.

— Zwijg! snauwde Neel Bolle. Ik ken je wel... Je bent Zwarte Lies.... Je hebt van de roverij geleefd.

— Dat lieg je, oud scharminkel! raasde het wijf.

— Je was alle dagen dronken en je bent het nu zeker ook, hernam Bolle.

— Och vader, moei je niet met haar! sprak Castilla.

En ze leidde hem door de poort. Wat gaf ze om de verachting van verlopen vrouwen, die van de roverij der mannen hadden geleefd.

De burgerij van Aalst kwam aangelopen om de gevangenen te zien. Castilla stapte met haar vader naar het commandantsgebouw, waar ze een kamer hadden.

— Ik heb baron van Looteram gezien, vertelde Neel Bolle.

— En was hij niet beschaamd, vader? Een onschuldige aanklagen wegens hekserij, omdat ik hem gezegd had, dat ik geen slavin was van het kasteel.

— Beschaamd? Wat zou hij! De baron herhaalde nog eens, hoe hij wel zorgen zou, dat geen enkele boer me nog werk zou geven.

— Zo een valsaard!

— Hij kan het niet zetten, dat je vrij bent. Er zijn nu soldaten ingekwartierd op het kasteel, de mannen die rovers nazitten. 't Is gedaan met de bende. Alle wegen worden bewaakt en ook de veerboten aan de Schelde en de Dender. De bossen zijn omsingeld. De commandant pakt het goed aan. En onze overheid helpt hem flink. Alle burgemeesters, schouten, veld- en boswachters zijn op hun post. En de mensen voelen zich verlicht. Ha, ze spreken met lof over je, Castilla, omdat jij de eerste rovers aangeklaagd hebt.

— Jij was het, vader, die hun gesprek afliusterde en zo wist waar ze samen kwamen, zei de dochter. Och, we hebben maar onze plicht gedaan. Dat stelen en moorden kon niet blijven duren. Maar wat denk je van Sies. Belle vroeg me voor hem bij de commandant te spreken.

— Ik geloof niet, dat Sies ooit bij de bende is geweest, maar misschien heeft hij wel eens wat van een rover gekocht. Praat toch eens over hem

met de commandant. Sies is in elk geval geen slechte man, maar er zijn veel mensen uit armoede op de dool geraakt.

Neel Bolle en Castilla kwamen in het commandantsgebouw. In dit gebouw waren vader en dochter veilig.

's Avonds nodigde de commandant dikwijls Castilla uit om hem gezelschap te houden. Hij koesterde genegenheid voor het eenvoudige, moedige meisje en had haar een mooi kleed geschonken. Castilla had wel wat Frans geleerd, en toonde zich minzaam en beschaafd.

De commandant was tevreden over de nieuwe aanhoudingen en beweerde, dat het land van Aalst nu spoedig zou gezuiverd zijn. Castilla hield haar woord en sprak over Sies, de leurder en Belle, de bedelares. De commandant beloofde dat geval nauwkeurig te laten onderzoeken. Hij begreep wel dat er onschuldigen zouden opgeleid worden. Er waren veel landlopers, bedelaars, doch het onderzoek moest rechtvaardig geschieden.

* * *

Meer en meer rovers werden gevangen genomen, ook vrouwen. En zekere dag zag Castilla Zwarte Lies bij een troep gebondenen. De rechters waren al met het onderzoek bezig. En gevangenen verklapten lieden, die nog te Velzeke, Roborst, Borsbeke, Zottegem, Leeuwergem, Herzele, Burst, Erpe en op andere dorpen woonden. Dan kregen de veldwachters bevel die personen aan te houden en naar Aalst te zenden. Bijna dagelijks kwamen er gevangenen in de stad aan. En de gevangenis zat vol. Vrouwen en kinderen kwamen vóór het gebouw roepen en wenen. De soldaten maakten hier een eind aan en bij de poorten weigerde men de toegang aan mensen van buiten zonder papieren.

Op een avond zat Neel Bolle somber bij het vuur.

— Wat scheelt er, vader? vroeg Castilla.

— Och, kind, ik ben aan het overpeinzen, hoe ik nu ook in de gevangenis had kunnen zitten... Michiels wilde me overhalen in de bende te gaan. Hij sprak over de gierige boeren, die ons te weinig betaalden en hard lieten werken. Ik werd ontevreden. En ik luisterde naar die ophitsende en sluwe taal. Ik liet Michiels en een andere rover in huis komen om nog naar hen te luisteren. En jij hoorde het boven op je kamertje...

— Ja, vader, en toen de kerels weg waren, kwam ik beneden. En ik sprak over mijn brave moeder... En ik zei dat jij altijd eerlijk was geweest. En je hebt toen dadelijk gezegd, dat je van de rovers niet wilde

weten. Ik trok slechts de blinddoek weg, die Michiels voor je ogen wilde spannen.

— Jij hebt me gered, Castilla, hernam de oude man ontroerd.

— Och, vader, moest jij naar de zin van Michiels gehandeld hebben, dan zou jij bij de eerste rooftocht weggelopen zijn. Je geweten zou je geen rust gelaten hebben... Je zinnen waren in de war... Kom, dub er niet meer over....

Dankbaar keek Bolle zijn dochter aan. Ze was zo een goede huishoudster en ze had zulk een braaf hart.

De volgende morgen werd Castilla in het bureau van de commandant geroepen. Ze ontstelde wat, toen ze daar baron van Looteram zag staan.

— Castilla, zei de commandant, de baron heeft je wat te zeggen. De kasteelheer was vuurrood.

— Castilla, sprak hij, ik was verkeerd ingelicht door Michiels, toen ik je van hekserij aankloeg...

— Neen, mijnheer de baron, u hebt me opzettelijk beticht om wraak te nemen.

De tolk vertaalde dit.

— Dat is waar, zei de commandant. De baron moet hier niet rond de pot draaien.

Hij keek de kasteelheer aan en vervolgde op strenge toon:

— Doe je plicht of ik klaag je aan voor valse getuigenis! Jij hebt dit meisje in het ongeluk willen storten.

— Het spijt me, stamelde van Looteram. Castilla, ik vraag je vergiffenis.

Het kostte hem blijkbaar veel moeite dit te zeggen, maar de commandant had zulks van hem geëist.

't Was wel treurig, dat een vreemdeling een Vlaamse baron moest dwingen schuld te bekennen. De edelman had zelf de eenvoudige lieden op zijn gebied moeten beschermen.

— O, ik vraag geen straf tegen u, zei Castilla. Wees rechtvaardig voor de mensen! U bent rijk en machtig, en u moogt geen onrecht doen.

— Je komt er goedkoop van af, hernam de commandant. Zonder mij was dit meisje gepijnigd en misschien verbrand geworden als heks. Zij die braaf en moedig is, en de armen hielp, al bezat ze zelf weinig. Je kunt nu gaan, baron van Looteram!

De kasteelheer vertrok. Hij voelde zich diep vernederd.

— Ha, wacht tot de Fransen weg zijn, dan zal ik die Bolle en zijn dochter wel eens anders krijgen! siste hij.

Enige dagen verliepen.

Weer had de commandant Castilla bij zich ontboden om met hem de avond door te brengen.

— De rechters hebben op mijn verzoek dadelijk het geval van Sies, de leurder, onderzocht, vertelde hij. De man heeft wel eens wat gekocht van een dief, kleine dingen, maar is nooit met de bende mee geweest. En daarom verdient hij wel wat straf, doch zal niet met de bende gevonnist worden.

— En welke straf? vroeg Castilla.

— Hij zal aan de schandpaal gesteld worden, en een paar dagen gevangenisstraf krijgen. Moest hij met de bende gevonnist worden, het zou erger verlopen. De rechters zullen zeer streng zijn voor de rovers en hun medeplichtigen.

Castilla dankte de commandant voor zijn dienstvaardigheid. Ze dacht aan Belle, de ongelukkige sukkel.

Enige dagen later zag men te Aalst een zonderling schouwspel. Op de Houtmarkt werd Sies ten toon gesteld. Hij stond achter een schutting, maar moest zijn hoofd en handen door openingen steken. Zo werd hij vastgebonden.

Twee soldaten hielden de wacht. Burgers kwamen kijken. De kinderen bespotten hem... Sies was geweldig beschaamd, maar rekende zich nog gelukkiger zo goedkoop van af te komen. Castilla ging niet kijken, maar toen aan het einde van de dag Sies bevrijd werd, bezocht Neel Bolle hem in de gevangenis. Hij bracht hem wat eten.

— Sies, zei hij, blijf nu eerlijk. Ik weet het, een mens kan dolen... 't Is mij ook gebeurd...

— Ik zal nooit meer iets aanraken, dat niet van mij is, beloofde Sies. Castilla heeft voor mij ten beste gesproken. God zal het haar belonen...

Na een paar dagen mocht Sies terug naar zijn huisje in Burst. En Belle weende van blijdschap. Ze bad die avond voor Castilla.

De klopjacht op de rovers duurde onbarmhartig voort. Eindelijk werd ook de kapitein, Jan De Lichte, aangehouden.

Hij was niet ver geraakt. Tegen Merelbeke verdook hij zich in een holle boom. Een leurder kwam daar voorbij met zijn hondekar. De dieren wilden niet verder en blaften tegen de boom. De leurder vermoedde onraad en gooide een steen in de holle stam. Brullend stak Jan De Lichte zijn hoofd op. Er waren soldaten in de buurt, die toeschoten op het hulpgeroep van de leurder en zo werd de beruchte kapitein aangehouden en naar Aalst geleid.

De bende werd gevonnist. Veel leden, zo mannen als vrouwen, moesten voor altijd het land van Aalst verlaten. Ze kregen een brandmerk.

Zwarte Lies was er bij. Ze hilde van pijn, toen de beul haar een letter in de schouder drukte.

Wat later ging ze met andere verbannen door de stad. Ze zag Castilla die een boodschap gedaan had.

— Wacht maar! schreeuwde ze woedend.

Castilla keek op en herkende de feeks.

— 'k Zal je wel vinden! dreigde Zwarte Lies.

Castilla ging door. Ze wou de gemene vrouw niet antwoorden. De bende werd tot over de Dender gebracht en moest dan verder trekken. Andere schuldigen gingen voor jaren in de gevangenis. En de schuldigsten werden ter dood veroordeeld, zoals Jan De Lichte en Michiels. De terechtstellingen geschieden op de Grote Markt van Aalst. Jan De Lichte werd geradbraakt.

De rust keerde in de streek terug.

Neel Bolle besloot in de stad te blijven. Hij opende een winkel van groenten, boter en eieren, waren die hij in het land van Aalst ging kopen. Castilla had van haar beschermer, de Franse commandant, een som geld ontvangen. Ze bediende in de winkel. En daar ze zeer geacht werd om haar moedig gedrag, kreeg ze veel klanten. Vader en dochter verdienden goed hun brood.

* * *

't Was februari 1748 geworden. Een haveloos geklede vrouw kwam Aalst binnen. Het was Zwarte Lies, wier man als rover aan de galg stierf. Zij zelf mocht nooit meer in het land van Aalst komen. Nu overtrad ze het verbod. Ze had in de vreemde gezworven en nog geleefd van bedrog en diefstal. Ze wist van een kennis, dat Castilla te Aalst een goed leven had. En Zwarte Lies kon dat niet verdragen.

Castilla had de eerste rovers verraden.

— Zo zijn we er allemaal aan geraakt, zei Zwarte Lies en ze kon het Castilla niet vergeven. Ze koesterde nu een slecht plan. Ze zou in de winkel van Castilla gaan, er iets kopen, en dan Castilla met een mes doden. Zo misdadig was deze feeks, die altijd in het kwaad had geleefd.

— Eer er hulp is, vlucht ik wel, meende ze. Maar Castilla zal niet gelukkig leven, terwijl ik in de vreemde dool.

Ze vernam waar Castilla woonde en spiedde door het raam. 't Was al avond. Bij een lampje bediende Castilla een meisje.

— Ze ziet er goed uit... Ze is net gekleed... En ik ben een landloopster, morde Zwarte Lies. Ha, om ons te verraden, heeft ze zeker geld gekregen. Maar ik zal ons volk wreken.

Het kind verliet de winkel en nu trok Lies binnen. Onder haar vuile jak hield ze het mes verborgen...

— Geef mij drie eieren, zei Lies, die in de schaduw bleef.

Castilla keek scherper. Die stem was haar niet vreemd...

— Lies! riep ze uit.

Maar ze zag hoe de boze vrouw een mes te voorschijn haalde.

— Vader! schreeuwde Castilla, en ze stak een korf beschermend vooruit.

— Ge moet er aan, valse verraadster! tierde Zwarte Lies woedender nog, omdat ze ontdekt was.

Maar Neel Bolle kwam uit de kamer...

— Zwarte Lies... Ze wil me met een mes steken... Pas op vader! kreet Castilla.

— Alle twee moet ge dood! raasde de feeks.

Er kwam een klant binnen, een stoere kerel. Hij zag het mes flikkeren. Met een ruk trok hij Lies achterover. Het wijf verweerde zich als een furie. Bolle hielp ze overmeesteren. Op het lawaai kwamen er andere personen toegeschoten. Men haalde schoutsknechten en de misdadigster werd gevangen genomen.

Castilla was aan een groot gevaar ontsnapt.

Zwarte Lies was al schuldig, omdat ze te Aalst terugkeerde en nu nog die moordpoging.

De rechters toonden zich streng.

Zwarte Lies had nooit gedeugd. En na de kastijding der bende, was er dus bij haar geen berouw geweest.

In die dagen strafte men hard. Lies werd tot de galg veroordeeld. Castilla vond dit toch vreselijk en vroeg aan de commandant of deze het vonnis niet kon verzachten.

Maar hij wilde er niets van weten.

— 't Kan niet, zei hij. We moeten een voorbeeld stellen. Er zwerven nog van die veroordeelden rond. Er moet veiligheid heersen. En Lies boette haar kwaad aan de galg buiten de stad aan de Duivelsput.

* * *

De Fransen trokken heen uit Vlaanderen. Hun oorlog was geëindigd. De commandant nam ontroerd afscheid van Castilla. Hij was voor ieder rechtvaardig geweest. En al waren de Aalstenaren blij om de vrede, ze hadden tegen de vertrekkende bevelhebber geen wrok.

Baron van Looteram durfde niets meer tegen Castilla ondernemen. De overheid zou niet naar hem luisteren en de burgerij hem de stad uitjagen. Men wist nu te Aalst welk een tiran hij was. En hij bleef het veiligst op zijn kasteel.

Bolle en Castilla leefden tevreden. En enige jaren later trouwde het meisje met een brave koopman. Vader bleef bij het gezin inwonen en had een rustige levensavond.

bewerking © 1982-2021, Jan MARCHAU

ABRAHAM HANS

JEUGDOMNIBUS

verhalen bewerkt door Jan Marchau

HELIOS N.V.
ANTWERPEN / AMSTERDAM